

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.:	20/2018
Klager:	[REDACTED]
Klagers prosessfullmektig:	Advokat Trude Stormoen
Klagen gjelder:	Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning
Beslutningsdato:	11. mai 2020
I behandlingen har deltatt:	Claus Krag Brynildsen Marianne Abeler Lars Christian Finstad Trond Jørgensen
Konklusjon:	Klager gis delvis medhold. Det innvilges 100 % av 35 G.

1. Sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltagelse i internasjonale operasjoner.

██████████, heretter kalt klager, er født ██████████. Han tjenestegjorde som soldat i ██████████ i perioden ██████████ 198█ til 23. november 198█.

Klager vokste opp i ██████████ i ██████████ sammen med sine foreldre og ██████████ søsken. ████ år gammel flyttet han til ██████████ sammen med sin mor, etter skilsmisse. Grunnet lese- og skrivevansker slet han på skolen. Han har gjennomført et år på yrkesskole innen ██████████, men har ingen utdanning utover dette. I perioden frem til FN-tjenesten, gjennomførte klager førstegangstjenesten, i tillegg til at han hadde jobber innen ██████████, ██████████/██████████, og som ██████████. I skjema for legeundersøkelse i forbindelse med innrykk til tjeneste i Libanon er det krysset av for at klager har hatt «tilpasnings-/ psykiske problemer v/tidligere tjeneste». Det er notert med hånd at klager har hatt en del problemer på rekruttskolen og senere.

Klager tjenestegjorde som soldat i ██████████ ██████████ i ██████████ innenfor det ██████████ ansvarsområdet, hvor de også jobbet med ██████████ og ██████████.

Det er i saken innhentet spesialisterklæring fra psykologspesialist Arnold Myrvang, datert 9. mars 2018. I erklæringen fremgår historier fra tjenesten, fortalt av klager. De samme historier er forelagt nemnda i nemndsmøte.

Han forteller at tjenesten var fin, at de hadde mye å gjøre, og at det sosiale miljøet var godt. Klager viser til én spesifikk hendelse som han mener har påført ham psykiske plager. Denne hendelsen skjedde like før han dimitterte. Klager forteller at han og tre andre soldater ble beskytt da de kjørte en ██████████. På grunn av en veisperring måtte de kjøre en omvei. I følge klager måtte de norske soldatene ut av bilen og besvare skytingen. Klager forteller om et stort antall nedslag rundt seg. Klager husker ikke hvor eller hvem han har skutt mot, men forteller at de norske soldatene tømte sine våpen. Etter hvert skal de ha klart å komme i dekning ved et ██████████ checkpoint, men også der ble de beskytt. Denne gangen med mitraljøse. Da de endelig skulle returnere til leiren ba de om støttekjøretøy, men dette ble avslått. I følge klager var han svært redd da de kjørte tilbake til leir i mørket, siden han ikke visste om veien de kjørte var mineklarert.

Etter turen tok soldatene seg en fest på messa. Her skal klager ha blitt fortalt at han hadde skutt en ██████████. Etter dette skal klager ha fått et psykisk sjokk som skal ha medført at han ble lagt inn på feltsykehuset i ██████████, og deretter repatriert hjem.

Det er denne informasjonen psykolog Myrvang har lagt til grunn i spesialisterklæringen. Det finnes ingen objektiv dokumentasjon fra hendelsene, men psykolog Myrvang har vært i kontakt med tidligere troppsjef ██████████, og tidligere kompanisjef ██████████. Ingen av dem kan bekrefte historiene. ██████████ bekrefter imidlertid at klager skal ha fått en reaksjon i baren og at det var han som bestemte at klager skulle sendes hjem. ██████████ forteller at det ikke var uvanlig at patruljer ble beskytt i det området de opererte i, og at han vurderer klagers forklaring om hendelsen som troverdig.

Det er vist til en minnebok som omhandler kontingent ██████████ som dekker perioden mai-november 198█, under ledelse av tidligere kompanisjef ██████████. Den aktuelle hendelsen er ikke omtalt i boken. Boken omtaler imidlertid en lignende hendelse hvor to soldater ble beskytt da

de kjørte utenfor eget ansvarsområde. Hendelsen er heller ikke omtalt i dokumentene mottatt fra forsvaret.

Det fremkommer av det klager har fortalt, at han repatrierte en måned før kontingentens avslutning. Repatrieringen er heller ikke omtalt i dokumenter fra Forsvaret. Det foreligger et utfylt egenerklæringsskjema fra hjemkomst til Norge, datert [REDACTED] 198[REDACTED], samt utfylt egenerklæringsskjema ved dimisjon fra Libanon datert [REDACTED] 198[REDACTED]. Repatrieringen er, som vist over, bekreftet av [REDACTED]. Årsaken til patrieringen er ikke helt klar. Av egenerklæringsskjemaet fremgår at klager ikke hadde avbrutt tjenesten av medisinske grunner, at han har oppfattet tjenesten som svært lett og at han er «helt frisk». Men [REDACTED] forteller at det var han som bestemte at klager skulle reise hjem, og av den informasjonen som er lagt frem ser det ut til at dette hadde sammenheng med situasjonen i baren.

Etter tjenesten sto klager i arbeid frem til 2014. I første rekke har han vært ansatt som [REDACTED] på en rekke ulike [REDACTED]. Han har en rekke ulike arbeidsforhold av kortere varighet. Av Navs arbeidsevnevurdering fremgår det at arbeidsforholdene har vært preget av person- og samarbeidskonflikter.

Om mulige symptomer etter endt tjeneste, forteller klager at han var svært urolig, hadde mareritt, var skvetten, og hadde flashbacks. Han skal også ha tenkt mye på den [REDACTED] han angivelig skal ha skutt. Klager har opplyst at han har medisiner seg selv med alkohol, og at han i denne perioden ønsket å ta sitt liv. Hans far skal ved ett tilfelle ha avverget et selvmordsforsøk. Faren tok etter dette fra ham alkoholen, og de ble enige om at det ikke var nødvendig med profesjonell hjelp, men at de skulle greie dette sammen.

I spesialisterklæringen fra 9. mars 2018 konkluderer Myrvang med at klager lider av diagnosene F43.1 Posttraumatisk belastningslidelse, sekundærlidelse F33.1 Tilbakevendende depressiv lidelse, samt F10.1 Psykiske lidelser og atferdsforstyrrelser som skyldes skadelig bruk av alkohol. Psykolog Myrvang vurderer klagers medisinsk psykiatriske invaliditet til 32 %. Han finner at påkjenninger fra tjenesten må svare for 70 % av det totale symptombildet, mens 30 % tilskrives forsterkning av allerede etablert symptombilde etter at klagers far døde.

SPK har lagt begrenset vekt på Myrvangs vurderinger og avslo kravet om kompensasjon i vedtak den 21. juni 2018. Kravet ble avslått på bakgrunn av sakens objektive opplysninger, skadelidtes egne opplysninger i forbindelse med erstatningsvedtaket, samt psykolog Myrvangs spesialisterklæring. SPK finner det ikke sannsynliggjort at det foreligger årsakssammenheng mellom skadelidtes psykiske plager og FN-tjenesten.

Advokat Trude Stormoen påklaget vedtak i brev datert 27. juni 2018. I klagen fremholdes at SPK har foretatt en feilaktig vurdering av saken med hensyn til faktum og bevisvurdering. Klagers advokat ber om at klager innvilges henholdsvis 35G og 65G.

Da SPK vurderte klagen ble det innhentet en tilleggskommentar fra spesialist Myrvang, datert 28. august 2018. SPK har ikke funnet grunnlag for å innhente ny spesialistvurdering eller omgjøre vedtaket, og saken er blitt oversendt Klagenemnda.

Klager og hans advokat deltok i videokonferanse under nemndsbehandlingen.

2. Om nemndas vurdering

Saken gjelder krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltagelse i internasjonale operasjoner del I og II.

Rett på kompensasjon forutsetter i henhold til kompensasjonsforskriften § 3 at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre kreves det at den psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet.

De nærmere krav til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere etter kompensasjonsordningens del I enn for del II, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22. november 2010 og presiserende tolkningsnotat av 7. november 2014, hvor de heter:

«Ved en anvendelse av en lempeligere bevisvurdering vil skadelidtes forklaring, sammenholdt med det øvrige bevisbildet, i slike tilfeller kunne gi grunnlag for kompensasjon. Det forutsettes naturligvis at det ikke foreligger holdepunkter for at den psykiske belastningsskaden skyldes andre forhold enn tjenesten i internasjonal operasjon.

Tolkningsanvisningen rekker derfor ikke lenger enn forutsetningene for den. Hvis det foreligger tidsnære bevis som gir en forsvarlig bevisbedømmelse av årsaken til personellens plager, er man derfor utenfor området for tolkningsanvisningen, og her gjelder de alminnelige krav til bevis.»

Formålet med de lempeligere krav til bevis, er å fange opp de tilfeller som ligger langt tilbake i tid og hvor det ikke lar seg gjøre å fremskaffe tilstrekkelig med bevis som gjør det sannsynlig at skadelidte ble påført en psykisk belastningsskade under tjeneste. Ved anvendelsen av en lempeligere bevisvurdering vil skadelidtes forklaring, sammenholdt med det øvrige bevisbildet, danne grunnlag for vurderingen av om skadelidte er berettiget til en kompensasjon. Der det foreligger opplysninger eller andre typer bevis som tilsier at det er andre og for tjenesten uvedkommende årsaker til skadelidtes psykiske plager, vil disse vektlegges etter alminnelige bevisregler. Hvis det foreligger holdepunkter for at de psykiske plagene skyldes andre forhold enn tjenesten i internasjonal operasjon, vil det tale mot kompensasjon.

Etter forskriften del II gjelder de alminnelige krav til bevis, jf. forskriften § 4 a, hvor det fremgår at det er de bevistema og beviskrav etter det lovfestede objektive ansvaret i forsvarspersonelloven § 12 b som gjelder. Det skal derfor foretas en strengere vurdering av bevis under ordningens del II enn det som det er gitt anvisninger på etter del I.

Kravene følger av de alminnelige erstatningsrettslige regler. Det er det mest sannsynlige faktum som skal legges til grunn. Det er den som krever erstatning som har bevisbyrden. Prinsippet kommer til uttrykk i forskriften § 3, som slår fast at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være en sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden. Det skal foretas en fri bevisbedømmelse. Det oppstilles da ingen begrensninger for hvilke bevis som skal fremlegges, men vekten av dem vil naturligvis variere, jf. bl.a. Rt. 1998 s. 1546 og Rt. 2010 s. 1547. Det er ikke et vilkår at det foreligger tidsnære bevis i form av journaler eller lignende, for at beviskravet etter forskriften § 4 a skal være oppfylt. Spørsmålet i denne forbindelse er hva som anses som mest sannsynlig årsak til at skadelidte utviklet en psykisk belastningsskade.

SPK avslo kravet om kompensasjon på bakgrunn av sakens objektive opplysninger, skadelidtes egne opplysninger, samt psykolog Myrvangs sakkyndigerklæring. Nemnda har kommet til et annet resultat enn SPK.

Det er mangel på objektive bevis i saken, bl.a. er ikke hendelsene klager forteller om rapportert. Det kan se ut som en del av rapporteringen har vært mangelfull, blant annet i dokumentene fra repatrieringen. Her fremgår ikke årsaken til at klager ble hjemsendt, men det er bekreftet av [REDAKTERT] at han sendte klager hjem etter episoden som er beskrevet. At rapporteringen om hendelsen er mangelfull, betyr ikke at den ikke inntraff.

Etter tjenesten har klager hatt en lang rekke arbeidsgivere, med korte ansettelsesforhold. Årsaken til at han i alle disse årene har slitt med å holde på arbeid, kan forklares med følger av opplevelser under tjenesten. Klager har opplyst at han etter tjenesten har vært irritabel og lett kom i konflikt. Dette kan støtte opp om at klager har hatt traumatiske opplevelser under tjenesten.

Vurderingen av om årsakssammenheng foreligger må gjøres på bakgrunn av alle opplysningene nemnda er forelagt. Klagers egne opplysninger strider ikke mot øvrige bevis i saken. Tidligere kompanisjef [REDAKTERT] har uttalt at opplysningene samsvarer med det som er vanlig i området og at de virker troverdige.

Klager fikk en psykisk reaksjon allerede før han repatrierte, og denne reaksjonen synes å være av årsaken til at han ble sendt hjem. Plagene vedvarte etter hjemkomst. Nærheten i tid mellom den beskrevne hendelsen og klagers etterfølgende reaksjoner, taler i retning av at det kan være sammenheng mellom tjenesten og den psykiske belastningsskaden.

Klager skal etter tjenesten ha misbrukt alkohol. Myrvang mener i sin erklæring at alkoholmisbruket synes etablert parallelt med klagers traumbilde. Det er da rimelig å se disse i sammenheng, slik at alkoholmisbruket ikke alene kan tenkes å være årsak til lidelsene. Myrvang konkluderer deretter i sin sakkyndigvurdering med at det er mer enn 50 % sannsynlighet for at det er årsakssammenheng mellom tjenesten og den psykiske belastningsskaden.

Etter en samlet vurdering av bevisene, finner nemnda at det er rimelig å legge til grunn at klagers opplevelser i tjenesten kan være årsak til hans psykiske plager. Kravet om årsakssammenheng anses dermed oppfylt etter det lempeligere beviskravet i forskriftens del I.

Bevis av objektiv karakter vedrørende traumatiske hendelser mangler. Det finnes ikke dokumentasjon i legejournaler eller lignende for at klager hadde vedvarende psykiske plager i de første årene etter at han kom hjem. Først i 2014 ble tjenesten trukket frem som årsak til plagene. På denne bakgrunn er nemnda kommet til at beviskravet i forskriftens del II ikke er oppfylt.

Nemnda har i tillegg vurdert foreldelsesspørsmålet. Spørsmålet har ikke blitt tatt opp tidligere i saken. Det er etter nemndas syn grunn til å reise spørsmål om ikke klager burde ha vært klar over årsakssammenhengen lenge før krav ble fremmet. Ut fra de opplysninger som foreligger synes klager imidlertid ikke å ha falt ut av arbeid før i 2014. Det er derfor ikke holdepunkter for at han hadde kunnskap om at han var varig ufør på et tidligere tidspunkt. Kravet anses på denne bakgrunn ikke å være foreldet.

Det innvilges etter dette kompensasjon etter forskriftens del I, dvs. 100% av 35G.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand med kr 77 625 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 27 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet. Det er også fremsatt krav om dekning av reiseutgifter stort kr. 8 845, 00. Kravet dekkes i sin helhet, jf. forvaltningsloven § 36 første ledd.

3. Konklusjon

Klager gis delvis medhold. Det innvilges 100 % av 35 G.

SPK dekker saksomkostninger til juridisk bistand i anledning saken og klagen med kr. 77 625,00 inkl. mva. og reiseutgifter med kr. 8 845, 00.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo 18. 06 2020

Claus Krag Brynildsen
Varaleder for klagenemnda